

Bård Karsten Hove Jørgensen

"Gullhesten" fra Hove på Byneset

Bacheloroppgave i Arkeologi
Veileder: Hein Bjartmann Bjerck
April 2022

Bård Karsten Hove Jørgensen

"Gullhesten" fra Hove på Byneset

Bacheloroppgave i Arkeologi
Veileder: Hein Bjartmann Bjerck
April 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Innhold

Figurer	2
1. Innledning	3
1.2 Problemstilling	4
1.3 Oppgavens avgrensing og valg av metode	4
1.4 Teori	4
2. Folkevandringstiden	5
2.1 Gjenstandsbiografi	5
2.2 Begrep	6
2.3 Områdebeskrivelse	6
3. Sentrale kulturminner i området	7
3.1 Navnet Hove	8
3.2 Sagafortellingen om «Hangran på Nes»	8
4. Funnmiljø	10
4.1 Andre løsfunn fra Hove	10
4.2 Finneren av hengesmykket	11
4.3 Kart over registrerte pløyelagsfunn	12
4.4. Mitt fysiske møte med «gullhesten»	12
4.5 Oppsummering	13
5. Analysen av gjenstanden: et hengesmykke av gull (T26835)	13
5.1 Materialet og håndverket	15
5.2 Gullinnholdet	16
5.3 Hempa	17
5.4 Hesten og funnparallellene	19
5.5 Stilmessig alder	21
6. Hestens rolle og symbolske betydning	23
6.1 Skadene	25
6.2 Oppsummering	26
6.3 Avslutning	27

Litteratur

Figurer

Figurer

Figur 1: Kartet viser registrerte løsfunn fra Hove og Hangran. Gjenstanden: Hengesmykke av gull (T26835) er markert i rødt. Kartverket. Hentet fra: NTNUs Vitenskapelige samlinger på nett. [Collections Online: Search result\(s\) for anything \(ntnu.no\)](#).....12

Figur 2: Et hengesmykke av gull (T26835). Foto: Åge Hojem. NTNU Vitenskapsmuseet.....15

Figur 3: Spenne (T9826) Foto: Kari Dahl. NTNU Vitenskapsmuseet. Hentet fra: NTNUs Vitenskapelige samlinger på nett. [Collections Online: Spenne from folkevandringstid \(ntnu.no\)](#).....21

Figur 4: Et hengesmykke av gull (T26835). Foto: Åge Hojem. NTNU Vitenskapsmuseet.....26

Tabell 1: Sample: T26835. Fra: MUSITs gjenstandsdatabase, NTNU vitenskapsmuseet, Trondheim....17

1. Innledning

I denne bacheloroppgaven står et enkelt løsfunn fra folkevandringstiden sentralt og danner grunnlaget for avhandlingens hovedtema. Utgangspunktet for oppgaven er et hengesmykke av gull, som ble funnet i pløyelaget på et jordet ved gården Hove på Byneset, 2,5 mil sør-vest for Trondheim. Dette gullsmykket viser tydelig i sin utforming en hestefigur, der nakken er lutet og krumbøyd. Den på-loddete hempen, indikerer at hesten trolig har vært et hengesmykke og gjenstanden veier rundt 1 gram og måler 1.5cm x 1,2 cm (T26835, NTNU Vitenskapsmuseet). Funnet er i seg selv av en svært sjelden karakter på bakgrunn av sine særpreg, størrelsen, håndverket og utformingen, hvor paralleller til andre funn og gjenstander er få og utelukkende dreier seg om stilmessige trekk som stammer fra folkevandringstiden (ca 400-600 e.Kr). (Fredriksen 2021, s.33). Samtidig er sammenhengen den har inngått i, trolig blitt visket ut etter lange perioder med landbruksaktivitet gjennom pløying, grøfting og planering ved dette innmarksområdet. Gullfunnet ble avdekket kun 5 cm dypt nede i pløyelaget i forbindelse med et privat metallsøk på vårparten i april 2015.

Sentralt for oppgaven er en analyse av denne gjenstandens karaktertrekk og paralleller til andre funn. Og med bakgrunn i dette spesielle funnet, vil oppgaven innledningsvis beskrive funnstedets nærområde for å redegjøre for den kulturhistoriske bakgrunnen fra funnmiljøet som denne gjenstanden inngår i og sammenhengen den kan ha vært en del av. Dette er relevant i forhold til andre interessante løsfunn fra den samme lokalisasjonen og nærliggende faste kulturminner i form av gravminner og steder av historisk betydning. Stedets kildetilfang av registrerte løsfunn, nedfelte skriftlige kilder og andre fysiske markører i landskapet kan på den måten løfte fram en bredere forståelse av dette funnområdet og muligens identifisere og peke på relevante forhold ved den kulturhistoriske sammenhengen.

Jeg har selv en nær tilknytning til gården Hove på Byneset siden dette er hjemplassen til moren min. Mine besteforeldre var melkebønder og drev denne gården i store deler av sitt yrkesaktive liv og i dag er det min onkel som har tatt over gårdsdriften. Dette har nok påvirket meg i mitt retningsvalg av tema for denne oppgaven, og den personlige tilhørigheten jeg har til Hove og nærområdet har vært en sterk medvirkende faktor.

1.2 Problemstilling

Hengesmykket av gull er en sjelden og unik gjenstand fra folkevandringstid og inngår i en interessant og betydningsfull kulturhistorisk sammenheng fra sitt funnområde som en pløyelagkontekst fra gården Hove på Byneset. Hva kan en analyse av selve gullhestens særtrekk (materiale, utforming, håndverk, stil, alder og tilstand) og fellestrekk med paralleller til andre funn fortelle oss om denne gjenstanden?

1.3 Oppgavens avgrensing og valg av metode

Oppgaven er todelt og vil innledningsvis i den første halvdel redegjøre for den kulturhistoriske bakgrunnen som knytter seg til gården Hove på Byneset. Her trekker vi fram stedets beliggenhet i landskapet, gårdnavnets betydning, omkringliggende faste kulturminner og funnmiljøet av andre løse gjenstander som er avdekket ved den samme pløyelagslokalisasjonen til hengesmykket fra folkevandringstid.

I den andre halvdel av oppgaven ser vi nærmere på vår utvalgte gjenstand og pløyelagsfunnet fra folkevandringstid: et hengesmykke av gull (T26835). I form av en analyse av selve gjenstanden, vil oppgaven i henhold til det metodiske grunnlaget forsøke å systematisere og trekke fram de vesentligste karaktertrekkene som berører gjenstanden utforming, material, håndverket, stilen, alder og tilstanden. Hestens symbolske rolle og betydning gjennom forhistorien og fram til folkevandringstid er også relevant i forhold til hengesmykkets utforming. Med bakgrunn i analysen vil oppgaven forsøke å nøste sammen trådene og gjøre en tolkning av funnene.

1.4 Teori

Det teoretiske rammeverket som ligger til grunn for oppgavens gjenstandsanalyse er forankret i kunnskapen om de germanske gullbrakteatene fra folkevandringstid og deres påvirkning fra romerske gullmedaljonger. Sentralt for oppgavens faglitteratur står den vitenskapelige avhandlingen: *Brakteatstudier* av Morten Axboe fra 2007, som blant annet presenterer relevant forskning knyttet til denne gjenstandstypens fremstillingsmetoder, kronologiske inndeling, funksjoner, dateringer og ikonografiske motiver.

2. Folkevandringstiden

Folkevandringstiden er en periode fra den eldre germanske jernalderen mellom 400-575 e.Kr (Østmo & Hedeager 2005, s.115) og er sterkt preget av uroligheter og endringer i maktstrukturen både her hjemme og i Europa. Dette bidrar til en migrasjonsbølge av ulike kulturelle stammer nede på det europeiske kontinentet, hvor destabiliseringen av det Romerske imperium er en medvirkende årsak. Hunnerne er et folkeslag fra øst som rykker inn i sentrale deler av Europa, og tvinger etablerte grupper ute på vandring (Oma 2011, s.23) Vest-Romerrikets oppløsning i 476 e.Kr, (Jørgensen & Petersen 1998, s.180) baner vei for at mer makt og innflytelse tilfaller germanske folkeslag. Dette gir grunnlag for en økt strøm av romersk gull og edle gjenstander som spres videre til Skandinavia og Norden. Den romerske forbindelsen og kulturpåvirkningen vises gjennom etterlikninger av romerske medaljonger og produksjon av gullbrakteater i Skandinavia (Oma 2011, s.25). Denne importerte rikdommen tilspisser også konfliktene her hjemme i et samfunn inndelt i små høvdingedømer og maktsentre (Ringstad 2015, s.142).

2.1 Gjenstandsbiografi

Germanske medaljongetterlikninger opptrer i siste halvdel av den romerske jernalderen (200 - 400 e.Kr) i Skandinavia (Axboe 2007, s.93) Dette var tykke gullmynter og var gjerne båret rundt halsen som hengesmykker. Disse var kopier av solidi mynter og gullmedaljonger fra Romerriket, hadde et tosidig preg og hentet sin inspirasjon fra romerske bildemotiver.

Gullbrakteater tilhører folkevandringstiden (400-575 e.Kr) og var en mindre type skandinaviske hengesmykker med et ensidig preg og laget av tynne gullskiver (Jørgensen & Petersen 1998, s.237). Disse hengesmykkene ansees som en videreføring av de germanske gullmedaljongene i Skandinavia og man finner flere likhetstrekk i henhold til romerske motiver og håndverket. Med grunnlag i brakteatens variasjon av ikonografiske motiver er de delt inn i fem bokstavgrupper fra A til F (Axboe 2007, s.34). Fra profilerte mannprofiger på A brakteatene, ser vi en utvikling hos de andre gruppene med innslag av både menneskeskikkelser og dyr (Østmoe & Hedeager 2005, s.54-55). D-brakteatene er vanskeligst å tyde og er preget av omslyngede motiver i en abstrakt form (Oma 2011, s.156). Gullbrakteatenes uttrykk er særlig inspirert av norrøne forbilder fra den germanske kulturen, hvor gjentagende motiver av en mannsperson som ofte fremstilles i samspill med en hest har blitt tolket til å være krigerguden Odin (Jørgensen & Petersen 1998, s.237).

2.2 Begrep

Pløyelagsfunn er en gruppe løse gjenstander som avdekkes i det øverste jordlaget på innmarksområder (Fredriksen 2019, s.64-65). Slike funn er automatisk fredete gjenstander i henhold til Lov om kulturminner (Kulturminneloven 1978) jamfør §12a dersom de er eldre enn 1537. Mynter har en egen fredningsgrense fastsatt inntil år 1650 etter kml §12b og samiske kulturgjenstander eldre enn 1917 eller fra dette året er automatisk fredet etter kml §12c. Funn fra pløyelagslokaliteter av forhistoriske gjenstander og oldsaker har en vesentlig formidlingsverdi, selv om sammenhengen og den eksakte konteksten de stammer fra kan være usikker (Østmoe & Hedeager 2005, s.237).

2.3 Områdebeskrivelse

Gården Hove er omgitt av et utpreget jordbruksområde på Hangersletta ved den ytre delen av Byneset og ligger om lag 2.5 mil sør-vest for Trondheim. Mellom spredte gårdsbruk i et frodig kulturlandskap ses åkerlapper bortover et slettelandskap som skråer seg slakt nedover mot strandlinjen og Trondheimsfjorden (Langvik 2011, s.173) Selve gårdsbebyggelsen på Hove orienterer seg høyt oppe i dette landskapet, en snau kilometer fra strandsonen og ligger om lag 80 meter over havet (Kartverket 2022).

Karl Rygh gjorde en befaring av stedet og områdets kulturminner da han besøkte gården Hove i 1918. Fra dette besøket finner vi hans skriftlige nedtegnelser fra et brev i et arkivdokument for Hove og gårdsnummeret 250 hentet fra *topografisk arkiv* og gjenstandsbasen ved NTNU Vitenskapsmuseet. I sin beskrivelse av gården Hove sin plassering i landskapet skriver Rygh: «Gaarden ligger temmelig høyt, paa den vestre side av veien (...)» (Rygh 1918). Her finner han sporene etter en røys like i nærheten av gårdsbygningene, nord for stabburet. Han nevner den nærmeste nabogården Hangran, hvor det tidligere skal ha eksistert en kirke fra middelalderen. Videre rettes oppmerksomheten mot bergknausen «Lagmannsberget», som stikker seg frem midt ute på et jordet knapt 100 meter nord for Hangran. I mer detalj beskriver han gravminnet «Lundahaugen» som orienter seg i vestlig retning nede ved hangerskjæret om lag 700 meter fra Hove. Ifølge Rygh stikker «Lundahaugen» seg fram i landskapet som en: «(...) stor rundhaug med et dypt søkk i midten». Han registrerer også at det befinner seg «(...) et par mindre gravhauger (...)» i det samme område (Rygh 1918).

3. Sentrale kulturminner i området

Lundahaugen er i dag et automatisk fredet gravfelt som til sammen består av åtte røyser. Den mest fremtredende og største gravrøysen er anlagt på et berg i forkant av *Hangerskjæret* nede ved sjøen. Den sees tydelig fra gården Hove og dominerer i landskapet, og er bevokst med løvskog og kratt. Gravrøysen er blandet med jord og er datert til perioden bronsealder og jernalder. Haugen er målt til en høyde på 5 meter, og med en diameter på 25 meter (Kulturminnesøk, Lundahaugen gravfelt u.å.). Den markante størrelsen på haugen bidrar til at den henvender seg og gjøres synlig i flere retninger som et landemerke både fra sjø og land. At gravfeltet orienterer seg i utkanten av dette landskapsområdet vitner om et typisk trekk for jernalderens gravhauger (Gansum, Jerpåsen & Keller 1997, s.14-15).

I motsetning til det synlige gravfeltet Lundahaugen, er den førreformatoriske middelalderkirken for lengst visket ut av landskapet. Den står riktignok registrert som et kulturminne på den nordvestlige skråningen nært gårdshusene på Hangran, men vernestatusen er uavklart (Kulturminnesøk, Hangran nedlagte kirkested u.å.). I sin tidligste fase rundt 1300-tallet er den omtalt som kirke, men skal ha blitt omgjort til kapell rundt 1533 (Brendalsmo & Eriksson 2016, s.116). Oluf Rygh hevder at kirkestedet trolig ble lagt ned mot utgangen av 1500-tallet, nærmere bestemt 1588, året den sist ble nevnt i skriftlige kilder (Rygh 1901, s.328).

Lagmannsberget er en isolert bergknaus midt ute på et jordet og befinner seg 100 meter nord for det tidligere kirkestedet. Berget er bevokst med løvskog og kratt og på sørsiden er toppen av den nakne bergsiden formet som et naturlig platå. Den blir trukket inn i diskusjonen rundt plasseringen av Hangran kirke. Gerhard Schøning (Schøning 1910, s.238) argumenterer for at *Lagmannsberget* trolig har vært en gammel møteplass, i form av et tingsted tilbake i norrøn tid og jernalderen. Han grunngir dette med nærheten til Hangran, og at den nedlagte middelalderkirka i sin tid trolig ble reist på grunnen til et hedensk hov (Brendalsmo & Eriksson 2016, s.116) At kirker etableres ved tidligere høvdinge-seter fra hedensk tid, har flere paralleller til andre lokaliteter, som for eksempel Mære kirke i Inntrøndelag (Hagland & Sandnes 1994, s.18). De tidligste høvdingedømmene som etablerte seg under folkevandringstiden, dannet også grobunn for tingsteder. I en voksende bondekultur kunne en slik rettslig innordning tjene en avgjørende rolle i behandlingen av tvister og indre stridigheter (Hagland & Sandnes 1994, s.12) Selv om vi ikke vet helt sikkert vil «Lagmannsberget» i

teorien kunne tolkes som en betydningsfull møteplass i formen av en rettslig enhet og et tingsted fra jernalderen.

Det finnes også et registrert gravminne nært husene på Hove, men vernestatusen er imidlertid uavklart og datering er usikker (Kulturminnesøk, Hove Gravminne u.å). Karl Rygh beskrev «(...) restene av en røys» (Rygh 1918) nært gårdshusene fra sitt besøk i 1918, lokalisert nord for stabburet. Restene fra denne røysen har siden den gang på et ukjent tidspunkt blitt ryddet vekk og var ikke lenger synlig på overflaten da stabburet på gården ble revet i 1975 (Kristoffer Hove, personlig kommunikasjon, 10.april 2022).

3.1 Navnet Hove

Ifølge Oluf Rygh er gårdsnavnet Hove på Byneset av samme avstamning som ordet «hov» (Rygh 1901, s.321) og navnets betydning tilsier at stedet opprinnelig kan ha hatt en funksjon av å være et «hellig tempel» i form av et norrønt gudehov (Rygh 1901, s.52). Flere gårdsnavn vi kjenner til i dag, har sitt opphav fra eldre jernalder og har etablert seg i overgangen fram til yngre jernalder og middelalder. Navnenes opprinnelse stammer trolig tilbake til steder av bestemte landskap og områder som har skapt grobunn for faste bosetninger eller særskilte menneskelige aktiviteter. Denne forbindelsen mellom folk og stedbundne bosetninger eller aktiviteter og ritualer knyttet til et spesielt område, har da blitt gitt navn som beskriver stedets beliggenhet og funksjon eller betydning. På denne måten tildeles fysiske landskaper, en menneskelig tilhørighet som føyer seg inn i folks bruk av området, religiøse tro og sosiale virksomhet (Grønnesby 2019, s.180).

Dette kan være tilfellet ved navnet Hove på Byneset, hvor den forkortede varianten «hov» i denne sammenhengen er forstått som et sted forankret til en beliggenhet på et høydedrag eller utsiktspunkt. Videre har navnet paralleller til den norrøne skikken, hvor gudehov eller hellige steder var egne utvalgte plasser ved siden av selve hovedgården. Navnet Hove får da en todelt betydning, som sier noe om stedets beliggenhet i landskapet og bestemte aktiviteter knyttet til et slikt sted (Grønnesby 2019, s.248).

3.2 Sagafortellingen om «Hangran på Nes»

Ifølge Snorre Sturlasons nedfelte skrifter i *Olav den helliges saga* fra *Snorres Kongesagaer*, rir Olav Haraldsson ut på en lang ferd fra Oppland med sitt hær-følge nordover mot Trøndelag

i 1015 (Snorre 1979, s.234) Omsider ankommer han Orkdal, og herfra trenger han skip. En ung og ambisiøs Olav kjemper for å konsolidere sin kongemakt over hele Norge, men først må han innta kaupangen i Nidaros, og nedkjempe ladejarlen Svein Håkonsson som fra sitt maktsete her råder over en viktig og sentral del av landet (Krag 2009). Snorre nevner flere lokale høvdinger i området fra *Gjølme* og *Viggja* som gir bort hvert sitt langskip etter Olavs befaling og dermed kan ferden gå videre innover fjorden, og omsider må skipene ha krysset fjorden og lagt inn mot Byneshalvøya. Det er under disse omstendighetene at Olav med sitt hær-følge ankommer gården «*Hangran på Nes*» (Snorre 1979, s.235). «*Nes*» er i denne sammenhengen forstått som Byneset, og om dette stedet berettes det om en årmann eller herse ved navn *Bård Kvite*, som skal ha vært underlagt Håkon Jarl. Fra *Hangran* får altså Olav også et tilsvarende langskip, nærmere bestemt ei «*tjuessesse*» og denne båttypen hadde en anslått størrelse med plass til 40 åre-mannsbenker.

Disse opplysningene om Olavs ferd innover fjorden sammen med benevnelsen av gårder og stedsnavn som fortsatt eksisterer i dag er interessante i forhold til den kulturhistoriske bakgrunnen i oppgaven. En annen faktor er beskrivelsen av langskipenes størrelse med en kapasitet på 40 mann ved årene. Man kan forestille seg at skip av den størrelsen var et symbol på makt og innflytelse under vikingtiden (ca.800-1030 e.Kr), og kanskje bare tilegnet folk som tilhørte et krigeraristokrati og maktsenter kontrollert av stormenn og herser (Østmo & Hedeager 2005, s.435-437)

Likevel må vi ta i betraktning at Snorres sagalitteratur ikke er skrevet ned samtidig som disse hendelsene skal ha funnet sted, men et par-hundreår senere. Snorres sagafortelling må betraktes som sekundærlitteratur, hvor innholdet trolig også var sterkt politisk motivert og vinklet deretter (Stugu 2016, s.71) Samtidig er nyoversettelsen og tolkninga fra *Olav den helliges saga* fra tidlig 1900-tall, preget av Norges nasjonsbygging og dyrkingen av Olav sine bragder mot stormenn og danske konger (Stugu 2016, s.70-74) Selv om nyoversettelsen fra 1977 som fortsatt brukes i dag, har rettet opp enkelte stedforklaringer og ord, forandres ikke innholdet i særlig grad (Snorre 1997). En norsk konge som kjempet for kristningen av landet og som til sist endte med helgenstatus etter slaget på Stiklestad i 1030 (Stugu 2016, s.70). Selv om benevnelsen av «*Hangran på Nes*» vekker oppmerksomheten vår (Snorre 1979, s.235), er det vanskelig å verifisere om denne historien er sann og hvorvidt Olav Haraldsson faktisk besøkte Byneset på sin ferd inn til Nidaros. Om ingen ting annet er det i hvert fall en god fortelling, som kanskje har et snev av sannhet i seg.

Her er et lite utdrag fra Snorres kongesagaer som skildrer Olav Haraldssons ferd innover fjorden og anløpet ved Byneset:

«Nå ordnet kongen med ferden videre, og bøndene gjorde veitsler for ham. Kongen drog ut til sjøen, og der fikk han seg skip; han fikk et langskip, ei tjuesesse, fra Gunnar på Gjølme; ei anna tjuesesse fikk han fra Lodin på Viggja, det tredje skipet, tjuesesse det også, fra Hangran på Nes; den garden hadde Håkon Jarl eid, og det var en årmann som het Bård Kvite som styrte den. Kongen hadde en fire-fem skuter; han skyndte seg av sted og styrte innover fjorden.» (Snorre 1979, s.235).

4.Funnmiljø

Ved funnstedet til hengesmykket av gull er det blitt gjort flere andre spredte løsfunn i pløyelaget på Hove og innenfor det samme innmarksområdet som ligger nært gårdsbebyggelsen. Denne åkeren heller slakt nedover i vestlig retning et stykke nedover mot fjorden. Dateringene av automatiske fredete gjenstander som har dukket opp her, viser et tidsspenn som strekker seg fra folkevandringstid og fram til middelalder (se figur 1). Vi vil derfor presentere et utvalg av tre bestemte løsfunn fra denne pløyelagslokaliteten som føyer seg inn i den kulturhistoriske konteksten ved Hove.

4.1 Andre løsfunn fra Hove

Et av de første pløyelagsfunnene som kom inn til Vitenskapsmuseet i Trondheim fra Hove, ble innlevert og registrert allerede i 1949. Her dreier det seg om tre spinnehjul laget av kleberstein med hull i midten. Spinnehjulene er datert til perioden mellom yngre jernalder og middelalder (T16748, NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim). Funnet ble gjort av min oldefar Peder Hove, og skjedde i forbindelse med pløyingspløyingsaktivitet og arbeid på ute på åkeren. På et av disse spinnehjulene har det i senere tid blitt avdekket runeinskripsjoner på den ene siden (T16748a). Dette spinnehjulet er målt til en tykkelse på 0.8 cm og 3.1cm i diameter og beskrives med en sylindrisk form. Runeinskripsjonen har blitt undersøkt av Jan Ragnar Hagland ved NTNU Vitenskapsmuseet (Aasvang & Hagland 2006). Resultatet av denne undersøkelsen tyder på at dette er runeskrift fra middelalder.

En flettet sølvtråd knapp datert til vikingtid er et detektorfunn gjort av Roy Søreng i 2015 (T26869, NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim). Dette pløyelagsfunnet er en knapp tvunnet ut av tynne sølvtråder, og i midten er det et hull. Den er målt i diameter på 1.5 cm, 1,1 cm høy

og veier 2,23 gram. Knappen er spesiell og sjelden, siden den har kun en kjent funnparallell her hjemme i Norge fra Lø i Steinkjer hvor det ble avdekket en lignende sølvtrådknapp i en vikingtids båtgrav (Grønnesby & Ellingsen 2012, s.41-42) Denne knappen (T23217:1, NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim) er beskrevet som en importgjenstand og har sammenlignbare paralleller utad til de britiske øyer og Island. Funnet fra båtgraven på Lø har de samme karaktertrekkene av både form og størrelse som sølvtrådknappen fra Hove. Disse knappene har trolig vært statussymboler, og kanskje vært tiltenkt en funksjon som utsmykning på kapper eller lignende plagg. Det er heller ikke usannsynlig at knappene også var i bruk som betalingsmiddel i form av sølv. Knappen fra Lø stammer trolig fra de britiske øyer, og tilsier at den må ha blitt produsert i tidsrommet mellom 920-960 e.Kr (Grønnesby & Ellingsen 2012, s.41)

Metallsøker Roy Søreng har også gjort et pløyelagsfunn fra merovingertid av to koniske spenner (T26641, NTNU Vitenskapsmuseet Trondheim). Disse sirkulære spennene består av en kobberlegering, har en diameter på rundt 2 cm og er ikke mer enn 1mm tykk. Gutorm Gjessing har gjort en inndeling av denne gjenstandskategorien fra merovingertid basert på andre funnparalleller i Norge, samtidig hevder han at det finnes få kjente eksemplarer fra Danmark og Sverige (Gjessing 1934, s.124). Ifølge katalogbeskrivelsen fra NTNU Vitenskapsmuseet (T26641) passer funnet fra Hove inn i beskrivelsen av «Gjessings nordenfjeldske type» (Gjessing 1934, s.124). Trekkene ved «Gjessings nordenfjeldske type» kjennetegnes ved at randkanten på framsiden er bøyd nedover, og dermed skaper en konisk sirkelpreget form. Spennene fra Hove har opphavelig hatt en tilsvarende rund form, men kantene er hos begge delvis avbrutt. Mønsteret på framsiden av spennene er preget av to sirkler, og den innerste sirkelen er består av triangler. Spennene har også spor etter et festeanheng på toppen av baksiden (T2664, NTNU Vitenskapsmuseet Trondheim).

4.2 Finneren av hengesmykket

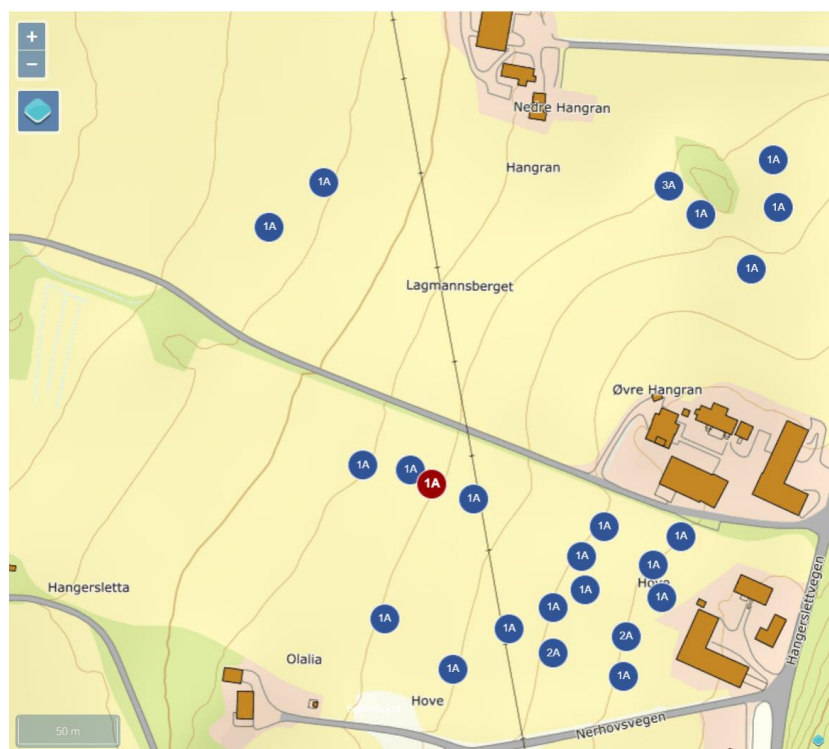
For Roy Søreng fra Frøya er metallsøking mer enn en hobby, men en lidenskap som opptar mye av fritiden. I en telefonsamtale kan han fortelle mer i detalj om det spesielle øyeblikket da metalledektoren ga utslag på gull (Roy Søreng, personlig kommunikasjon, 26.mars 2022) Og det var nettopp han som fant det sjeldne hengesmykket av gull fra Hove på Byneset i forbindelse med et privat metallsøk våren 2015. Gjennom flere år har han opparbeidet seg bred erfaring og kunnskap om typologien hos ulike gjenstandsgrupper fra de arkeologiske

periodene. Han var en av initiativtagerne til oppstarten av *Trondheim Metallsøkerklubb* i 2013, først som leder og sitter nå i styret.

Aldri før har han kommet over et så unikt og gjevt funn og han var heller ikke ute på egenhånd denne dagen. Han hadde nemlig selskap av en gruppe studenter fra *Norges Kreative Høyskole*, som skulle lage en dokumentar om Roy Søreng sin lidenskapelige hobby (Løvåsen, 2XA Production 2015). Tidspunktet kunne ikke ha passet bedre. Høydepunktet fra dokumentaren «Gullets nye hjem» er selvfølgelig selve funnøyeblikket. Da Roy Søreng endelig ser hva det er som skjuler seg inne i en klump av leire og matjord (Løvåsen, 2XA Production 2015, 6:18) Roy Søreng kan selv fortelle at han tidlig skjønnte hvor gammel denne gjenstanden kunne være. Han dro snarlig kjensel på hempen, og dens paralleller til gullbrakteater. «Gullhesten» fra folkevandringstid var nesten helt uvirkelig.

4.3 Kart over registrerte pløyelagsfunn

Figur 1: Kartet viser registrerte løsfunn fra Hove og Hangran. Gjenstanden: Hengesmykke av gull (T26835) er markert i rødt. Kartverket. NTNUs Vitenskapelige samlinger på nett. Hentet fra: [Collections Online: Search result\(s\) for anything \(ntnu.no\)](https://collections.ntnu.no/)

4.4. Mitt fysiske møte med «gullhesten»

Den 9.februar 2022 fikk jeg innvilget et møte med NTNU Vitenskapsmuseets magasin, dette besøket var relevant i forhold til oppgaven min. Oppdraget mitt denne dagen, var å se

nærmere på et bestemt løsfunn, og kanskje få nøstet tak i flere ledetråder og paralleller som kunne være til hjelp videre i arbeidsprosessen. Jeg ventet spent utenfor inngangen, ble sluppet inn til avtalt tid av arkeolog og samlingsforvalter Jenny Kalseth, og ledet inn til et arbeidsrom hvor jeg kunne sette meg ned. Det kriblet av forventning i kroppen, og nå var det altså min tur til å studere dette spesielle funnet på nært hold. En gjenstand av gull, som helt fram til våren 2015 hadde ligget skjult i pløyelaget. På åkeren som besteforeldrene mine har drevet gjennom alle år, bearbeidet jorden, satt poteter, drevet våronn og hesjet gress til dyrefor. Den har alltid vært der, et eller annet sted på jordet. Men nå er den altså oppbevart som et automatisk fredet løsfunn på gjenstandsmagasinet til NTNU Vitenskapsmuseet. En 1500 år gammel gullskatt, og nå skulle jeg endelig få se den i virkeligheten, gullhesten!

Plutselig lå den der, på bordet foran meg. Hengesmykket av gull, var oppbevart i en liten boks med et gjennomsiktig lokk og på et dekke av et hvitt og mykt underlag. Jeg fikk utdelt et par blå hansker, og ble straks grepet av stundens alvor. At jeg skulle få ta den ut og holde den, var jeg ikke forberedt på. Tenk om jeg var uheldig og mistet den på gulvet! Med en forsiktig berøring tok jeg likevel mot til meg og løftet den ut, dypt konsentrert. Den er nesten forsvinnende liten og vanskelig å få tak på. Med skjelvende hånd lot jeg den ligge varsomt i hånden. Nå var den altså her, fysisk og til stede i håndflaten min.

4.5 Oppsummering

Gården Hove på Byneset er omgitt av flere interessante spor fra fortiden i form av faste kulturminner og et rikt funnmiljø fra den nærliggende pløyelagslokaliteten. At navnet Hove knyttes til betydningen av et «hellig sted» fra hedensk tid (Rygh 1901, s.52) sammen med beretningen om «Hangran på Nes» fra Snorres Kongesagaer (Snorre 1979, s.235) er interessant sett opp mot funntettheten av løse kulturminner (se figur 1). Denne kombinasjonen av fysiske spor og skriftlige kilder markerer stedets forhistoriske betydning og løfter fram en interessant kulturhistorisk sammenheng.

5. Analysen av gjenstanden: et hengesmykke av gull (T26835)

Det lille gullfunnet er formet som en hest, med en på-loddet hempe øverst på hesteryggen og tolkes derfor til å være et hengesmykke (T26835, NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim). Gullhesten veier 1gram og måler 1,2 x 1,5 cm. Dekorasjonen av hestekroppen er et detaljert håndverk, med øyne, ører og mule og de samme trekkene vises også på hestens bakside.

Nakken er lutet, og den samme buede formen følger også bakparten ned til hestehalen. Figuren er formet i profil, sett fra siden med to ben og en buform følger linjene imellom lysken og buken på undersiden. Ørsmå detaljer på hestekroppen avdekker at omrisset gir inntrykk av en tredimensjonal effekt, hvor vi ser en avrunding av kantene (Fredriksen 2021, s.33).

Den på-loddete hempen bærer imidlertid preg av å ha fått seg en trøkk, og antyder tegn på en skade hvor vi tydelig ser en unaturlig bøyd form på hempen og et markant hakk midt på den venstre siden. Hempen er revet opp, og henger kun fast på hesteryggen med den ene siden. Trekkene ved denne skaden er interessante i forhold til de mulige årsakene som kan ha forårsaket den (Bjerck 2021, s.23).

Siden dette løsfunnet ble funnet og innlevert i 2015, har den vært oppbevart på magasinet til NTNU vitenskapsmuseet. Her har den foreløpig blitt registrert og katalogisert i databasen av samlingsforvalter Terje Masterud Hellan (Jenny Kalseth, personlig kommunikasjon, 9. februar 2022). Gjenstandens datering til folkevandringstid (ca.400-600 e.Kr), er utelukkende basert på hestens stilistiske utforming og den på-loddete hempen. Hempen på ryggen til gullhesten er av den sorten som ligner typene som er identifisert hos gullbrakteater og gullmedaljonger fra samme periode.

I forhold til stilen på hestefiguren er det fra katalogbeskrivelsen oppgitt paralleller til gallehus-hornene fra Danmark (Fredriksen 2021, s.33). På Gallehus-hornene finnes hestefigurer med en lignende stilistisk utforming, hvor hestene på disse gullhornene har en tilsvarende lutet og krumbøyd nakke. Disse hestefigurene er imidlertid slankere i sin utforming i sammenligning med hesten på hengesmykket fra Byneset (Jørgensen & Petersen 1998, s.182-185) Den andre funn parallellen i katalogbeskrivelsen ved magasinet er norsk, og stammer fra ei bronsespenne og et gravfunn fra Hol, Inderøy (T9826, NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim) Denne gjenstanden er også datert til folkevandringstid (400-600 e.Kr) og er dekorert med fem hester som pryder omrisset av spennen. Hestefigurene her har en tykkere stilisert form og er mer lik stilen til gullhesten fra Byneset.

Med bakgrunn i at gullhesten er et løsfunn gjort i pløyselaget, hvor sammenhengen den engang var en del av er ukjent, vil oppgaven ta utgangspunkt i informasjonen som er registrert om funnet og beskrivelsen fra gjenstandsmagasinet ved NTNU Vitenskapsmuseet. Sentralt for

oppgaven står en analyse av dette funnets fellestrekk i form av paralleller til andre funn og særtrekkene som viser til gjenstandens egenart og sjeldenhet (T26835, NTNU Vitenskapsmuseet).

Figur 2: Et hengesmykke av gull (T26835). Foto: Åge Hojem. NTNU Vitenskapsmuseet.

5.1 Materialet og håndverket

Kvaliteten på gullmaterialet til hengesmykket er i en god forfatning, selv om fasaden har synlige skrapemerker og hakk på begge sider og det faktum at hempen er skadet. Det rene gullet fra naturen har helt eksepsjonelle bevaringsegenskaper og lar seg ikke påvirke naturlig av andre substanser eller kjemikalier. Gullet holder seg like godt både over som under bakken, og selv om det ligger blottlagt på marken eksponert for luft, korroderer ikke gullet (Axboe 2007, s.9). Fargen på det reneste gullet er dyp og gyllen gul (Jørgensen & Petersen 1998, s.28) og siden gullet ikke brytes ned naturlig, er det like skinnende og blankt selv etter å ha ligget lange perioder nedgravd i jorda, eller under vann (Hurcombe 2007, s.194).

Gullets unike sammensetning og bevaringsegenskaper gjør det til et ettertraktet håndverksmateriale. I tillegg er metallet fleksibelt på grunn av sin smidighet, og er derfor enkelt å forme. Smeltepunktet på 1064 grader, gjør det derimot mer utfordrende dersom man skal gjøre en støpning, men ved oppvarming for smiing er det lett å bearbeide. Gullet lar seg til og med prege, når metallet er kaldt. (Jørgensen & Petersen 1998, s.28).

Selv om det knytter seg en usikkerhet til hvilken fremstillingsmetode som har blitt anvendt på hengesmykket, er den åpenbart blitt fremstilt av et tynt gull-emne. Dette antyder en forbindelse til gullbrakteater som er formet ut av tynne gullplater (Jørgensen & Petersen 1998, s.237). Gullbrakteatenes runde form og ikonografiske billedmønster skyldes at de ble støpt i matriser hvor de fikk sitt stempelreg (Axboe 2007, s.14). Den figurative formen til hengesmykket bærer imidlertid preg av en annen fremstillingsmetode, hvor den oppvarmede gullplaten må ha blitt skjært og hamret ut til formen av en hest. Dette håndverket er et detaljert stykke arbeid, og vi ser at de rissede trekkene sammen med mule og øyne er preget på begge flater. Den avrundede formen på omrisset styrker det figurative synsinntrykket, og danner en forståelse av at hengesmykkets motiv skulle sees fra to sider (Fredriksen 2021, s.33).

Hempen til hengesmykket har trolig blitt laget til sist i denne fremstillingsprosessen, og blitt loddet fast til hesteryggen. Festeanordningen ved loddning, er også nært beslektet med brakteater fra folkevandringstid (Axboe 2007, s.13). Her har man sannsynligvis først hamret ut hempens halvrunde profil til gullhesten, og til sist dekorert utsiden med fem vulster (Axboe 2007, s.26)

5.2 Gullinnholdet

Gullet som sirkulerte under folkevandringstiden var et middel for makt og innflytelse, men var også et status-symbol som ble båret av folk fra det øverste samfunnsjiktet (Axboe 2007, s.110). Gullet geografiske spredning over Skandinavia og Norden er imponerende og vitner om et omfattende kontaktnett over store områder mellom germanske stammer. Den generelle oppfatningen er at hovedkilden til det eksklusive gullet, som satte sitt preg på folkevandringstidens produksjon av brakteater og gullmedaljongetterligninger opprinnelig kom fra Romerriket (Axboe 2007, s.13)

Gullinnholdet er derfor interessant sett i lys av kvaliteten på det edle metallet, og blant denne gjenstandsgruppen er det følgelig blitt påvist ulike konsentrasjoner av gull. Ved å foreta en analyse av en gullgjenstands metallinnhold, vil man få en indikator som måler gullet renhet og sammensetningen av andre metaller. Resultatet fra en slik analyse danner grunnlag for å tolke hvorvidt materialet består av naturlig rent gull eller bærer preg av å ha blitt gjenbrukt, smeltet om og bearbeidet av gullsmeder i flere etapper. En slik prosess vil trolig minske

gullinnholdet, og erstatte dette med andre metaller som binder gullet sammen. Dette blir gjerne resultatet av å smelte rent gull sammen med blandet eller gammelt gull, da gir slike analyser større utslag på andre metaller som eksempelvis jern, kobber og sølv. Renheten hos de originale romerske gullmedaljongene var jevnt over på et høyt nivå, mens de germanske brakteatene har gitt større utslag på urenheter (Axboe 2007, s.14).

Metallanalysen av gullhesten viser et innhold av 89,4 % gull, hvor innslag av andre metaller er målt til 3 % sølv, 1,7 % kobber og 4,8 % jern (se tabell 1). Samtidig er det vanskelig å gjøre en tolkning utelukkende basert på hvor rent dette gullet er, og om det kan ha blitt smeltet om andre steder før den ble tillaget som et hengesmykke formet som en hest. Vi vet at det målte kobberinnholdet hos naturlig gull er svært lite, og varierer mellom 1 og 3 %. Små mengder sølv er heller ikke uvanlig, og standarden ligger rundt 10 %. (Jørgensen & Petersen 1998, s.29). Selv om jern også forekommer naturlig i gull, er det den urenheten som gir størst utslag på hengesmykket fra Byneset.

Et løsfunn av en yngre romertids gullring fra Melhus kan derimot tjene som et relevant sammenligningsgrunnlag. Denne fingerringen (T26425, NTNU Vitenskapsmuseet Trondheim) er et detektorfunn fra 2014 og analysen av gjenstandens metallinnhold har resultert i et tilslag på 98,6% gull, 1.2 % sølv, 0.2% jern og 0.1% kobber (Sample: T26425, MUSITs gjenstandsdatabase, NTNU Vitenskapsmuseet). Den høye renhetsgraden av gull og det minimale innholdet andre metaller, står dermed i rak kontrast sammenlignet med de målte metallverdiene fra gullhesten (T26835).

Metallinnhold prosentandel. Prøve av gjenstand: T26835						
Gull	Sølv	Rhodium	Jern	Kobber	Mangan	Titan
89,4	3	0,04	4,8	1,7	0.06	0.56

Tabell 1: (Sample: T26835. Fra: MUSITs gjenstandsdatabase, NTNU vitenskapsmuseet)

5.3 Hempa

Hengesmykket (T26835) fra Byneset har en på-loddet hempe som minner om den typen vi finner hos to funnkategorier: gullbrakteater og gullmedaljonger. Begge disse gruppene har til felles at de var utstyrt med hemper og hadde en funksjon som amuletter eller hengesmykker. De germanske gullmedaljongene var etterligninger av romerske multipla og opptrer en tid før gullbrakteatene altså mot slutten av den romerske jernalderen i gjenstandsmaterialet fra

Skandinavia. Denne gjenstandsgruppen blir gjerne tolket som forløperen og inspirasjonen til de mindre brakteatene, hvor de ikonografiske motivene av romerske forbilder var et fellestrekk som ble videreført inn i folkevandringstiden (Axboe 2007, s.95). Mens medaljongene er større og tykkere i formen og preget på begge sider, er brakteatene ensidig preget. Hempen er derimot et tydelig fellestrekk, som indikerer at de fleste brakteater og gullmedaljonger trolig var festet til en snor eller et kjede rundt halsen og fungerte som hengesmykker. Man har funnet slitemerker i endene på hampen hos flere gullbrakteater, som nettopp tilsier en slik bruk (Axboe 2007, s.105). Hampen på hengesmykket fra Byneset bærer derimot tydelig preg av en skade, hvor den på en eller annen måte har blitt vridd eller bøyd ut av sin naturlige posisjon (Bjerck 2021, s. 22-23).

På det forstørrede bildet (se figur 2) ser man et mønster av fem jevnstore vulster, disse kan beskrives som forhøyninger på selve hempa, og mellom hver rand er det en forsenkning. Avstanden mellom hver rand synes å være den samme og skaper et inntrykk av et intensjonelt preg, med høy grad av presisjon. Dette mønsteret er spesielt siden det opptrer i ulike fasonger hos gullbrakteater og utformingens variasjoner veksler gjerne mellom lavt liggende glatte vulster til tydelige markerte forhøyninger. Enkelte hemper har også innsalg av begge deler, og antallet vulster er også et skiftende karaktertrekk mellom ulike brakteater. Dette særegne mønsteret på hempene og de mange variasjonene har dannet grunnlag for at denne utformingen kan tolkes til å være et uttrykk for gullsmedens kjennemerke (Axboe 2007, s.89). Her er det altså snakk om en geografisk inndeling av brakteatene som baserer seg på hampens mønster (Axboe 1982, s.31). Dette betyr at brakteater som er utstyrt med identiske hemper, sannsynligvis er produsert ved det samme verkstedet (Axboe 1982, s.37). Morten Axboe har i en forsknings studie med tittelen: «The Scandinavian Gold Bracteates» fra 1982 utarbeidet en kronologisk inndeling av ulike hempetyper knyttet til brakteatens geografiske spredning i Skandinavia. De fem jevnstore vulstene vi ser hos hengesmykket av gull minner om stil kategorien «equally wide ridges» (Axboe 1982, s.32). Denne hempetypen er ifølge beskrivelsen preget av jevnstore og vide vulster, og i det norske funnmaterialet fra 1982 har denne kategorien blitt identifisert hos gullbrakteater fra Vestlandet og i sørøst Norge (Axboe 1982, s.34).

5.4 Hesten og funnparallellene

Hestefiguren på hengesmykket fra Byneset er et tydelig karaktertrekk hos denne gjenstanden. Ved første øyekast ser man umiddelbart at dette er en hest, gjennom sin naturalistiske fremstilling. Kroppen er sett fra siden med to fyldige ben og den stilistiske utformingen viser en krumbøyd og lutet hestenakke, hesteansiktet har tydelige øyne, ører og mule. En liten svai i ryggen der humpen er festet og en markant hestehale som henger rett nedover på bakparten. I den tidligere nevnte beskrivelsen om dette funnet (T26835) fra NTNU Vitenskapsmuseets magasin, er det altså listet opp to konkrete funnparalleller: ei norsk bronsespenne fra Hol Inderøy (T9826, NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim) og de to Gallehus-hornene fra Danmark (Jørgensen & Petersen 1998, s.182).

Den norske ringformete bronsespennen fra Hol i Inderøy dateres til tidlig folkevandringstid og inngår i en kontekst av flere gjenstander fra ei kvinnegrav (T9826, NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim). Begrunnelsen som er oppgitt for likheten med den norske bronsespennen, er de fem hestene plassert rundt ytterkanten, hvor stilen ligner de samme stilistiske trekkene på gullhesten. Hestene som omslutter den ytterste formen skal visstnok være helstøpt sammen med resten av gjenstanden, og fasongen på dyrene har de karakteristiske trekkene av lutede nakker som i tillegg til bena og hestehalen vender ned og sitter faststøpt mot omrisset av ringspennen (se figur 3). Hesteansiktet viser ører og øyne, men mulen forsvinner ned der hodet sitter fast til spennen. På denne måten ser det ut som hestene står passivt og i ro, uten å gjøre tegn til bevegelse (Magnus 2014, s.81-82). Den passive posituren sammen med de lutede nakkene, og helheten i utformingen er ganske likt trekkene vi identifiserer hos hengesmykket fra Byneset. Det som skiller seg ut, er imidlertid at hestene på ringspennen fra Hol i Inderøy har en slankere figur. Og står i kontrast til gullhesten, som er fyldigere i fasongen.

Dette synes også å være tilfellet ved den andre funnparallellen listet opp i gjenstandsbeskrivelsen ved NTNU Vitenskapsmuseets magasin. Gallehus-hornene fra Danmark har hestekropper med lignende stilistiske trekk, men fasongen på disse er tydelig slankere (Jørgensen & Petersen 1998, s.182-184). Her er det snakk om to gullhorn, funnet i det samme område fra Gallehus i den danske regionen Syd-Jylland. Det er tydelig at disse hornene hører sammen, men de ble ikke oppdaget samtidig. Det lengste og smaleste hornet, som var intakt, ble funnet allerede i 1639 av en ung dansk bondepике. I 1734 kom det andre hornet til syne, funnet av en husmann i det samme området. Dette andre hornet er kortere, og

den ytre delen manglet, men omslaget og tykkelsen er større, og veier også mer enn det andre hornet (Jørgensen & Petersen 1998, s.182-184).

I tillegg til stilistiske og slanke hestekropper, sees også hjortelignende dyr i den samme fasongen. Disse dyrefigurene er riktignok bare en liten del av en større sammenheng av andre motiver som inngår i bildefortellingen og fremstillingen vi ser på Gallehus-hornene. Her finner vi framstilte mennesker og andre mer abstrakte figurer, og symboler. Summen av alle motivene har blitt tolket til å dreie seg om et hedensk univers av myter og overtro, og mer bestemt kultusen som foregikk rundt bestemte ritualer knyttet til utføring av fruktbarhetsriter og seidkunst. Denne norrøne forestillingsverdenen var trolig utbredt blant germanske kulturer under folkevandringstiden (Hedeager 2011, s.126-127). Hestene og de hjortelignende figurenes tilstedeværelse på Gallheus-hornene, vitner kanskje om at dette var spesielle dyr som hadde en vesentlig åndelig betydning og symbolikk knyttet til seg.

Man antar at gullhornenes opprinnelsessted trolig er Schleswig-Holstein i Nordvest-Tyskland, og denne begrunnelsen bygger nettopp på ikonografien som har gjenkjennende likhetstrekk og paralleller fra dette området. En runeinskripsjon avdekket på det tjukke hornet, avslører muligens også hvem som kan ha stått ansvarlig for tillagingen, altså smeden, eller den mannspersonen som bestilte disse hornene (Jørgensen & Petersen 1998, s.183-184).

Figur 3: Spenne (T9826) Foto: Kari Dahl. NTNU Vitenskapsmuseet. Hentet fra: NTNUs Vitenskapelige samlinger på nett. [Collections Online: Spenne from folkevandringstid \(ntnu.no\)](https://collections.ntnu.no)

5.5 Stilmessig alder

Hva angår stilen ved den ikonografiske fremstillingen av selve hestemotivet fra Byneset, har vi lite å gå etter fra gjenstandsbeskrivelsen, annet enn at den beskrives som en stilisert hestefigur etterfulgt av de nevnte parallellene til ringbronsespenna fra Hol og gullhornene fra Gallehus. Spørsmålet er hvilken spesifikk stilmessig type gullhesten egentlig representerer? Det opplagte karaktertrekket er nettopp den naturalistiske og stiliserte fremstillingen av en hest stående i en passiv og stillestående positur.

Den germanske dyreornamentikken er den stilarten som dominerer ikonografien på gjenstandsmaterialet fra folkevandringstiden i Skandinavia, og står særlig representert hos gullbrakteatenes menneske og dyremotiver (Axboe 2007, s.70). *Die altgermanische Tierornamentik* som ble utarbeidet av den svenske arkeologen Karl Bernhard Salin i 1904, er en omstendelig kronologisering av en stilutvikling som var tydelig påvirket av den norrøne mytologien og spesielt kultusen rundt guden Odin (Hedeager 2011, s.212). Utfordringen vår er imidlertid at den germanske dyrestilen allerede i sin tidlige fase av *Salins stil 1*, kjennetegnes ved dynamiske motiver, gjerne hvor mennesker, hester og andre dyrefigurer er satt i bevegelse. Fra denne stilartens inntreden rundt 475 e.kr, skyter utviklingen fart og

motivene blir stadig mer sammenslynget til det nærmest ugjenkjennelige, hvor dyre og menneskemotiver nærmest veves sammen og er uadskillelige (Oma 2011, s.154). Disse utviklingstrekkene er den rake motsetningen av det stillestående uttrykket hos gullhesten.

Derfor må vi forholde oss til utgangspunktet av stilistiske og naturlige utformede dyremotiver som betegnes til å være forløperen og inspirasjonskilden til den *germanske dyrestilen* og den tidligste fasen av Salins stil 1 (Oma 2011, s.154). På bakgrunn av dette er det logisk å anta at stilen vi ser hos hesten fra Byneset er av en eldre karakter som opptrer tidlig i den skandinaviske folkevandringstiden, før den avløses av den germanske dyreornamentikken mot slutten av perioden. Det stillestående uttrykket vi identifiserer, fremstår da nesten som en gåte, og gir oss utfordringer med å beskrive en eksakt stilmessig type. Den nærmeste parallellen her til lands blir derfor de stillestående hestefigurene som er representert ved folkevandringstidens bronsespenner (Oma 2011, s.151).

Haakon Schetelig var tidlig ute med å typologisere og dele inn dette funnmaterialet basert på motiv og den stilmessige utformingen. I sin kronologi «Smaa bronzespenner fra folkevandringstiden» fra 1910, finner vi nemlig kategorien: «*dyreformede spænder*» (Schetelig 1910, s.90-91). Her presenterer han funnet av to bronsespenner, som forestiller et hjortelignende dyr utstyrt med horn. Han medgir at denne naturalistiske utformingen er ytterst sjelden og at den utelukkende er et kortvarig stiluttrykk, som hører til den tidlige og innledende fasen av den skandinaviske folkevandringsperioden. I samme kategori presenterer han også to hestefigurer, som viser en slående likhet og de samme karaktertrekkene vi ser hos bronsespenner fra Hol (T9826) og gullhesten (T26835) fra Byneset. Disse tilhører ifølge Schetelig den samme kategorien av «*dyreformede spænder*» (Schetelig 1910, s.90-91) som de nevnte hjortefigurene og han påpeker at denne stilarten trolig opprinner fra siste del av den romerske jernalderen. Denne stilistiske og naturlige stilarten varer da en kort stund i overgangsfasen til 400-tallet e.Kr, men overlever altså ikke særlig lenge.

I fagartikkelen «Kvinnene fra Krosshaug i Klepp og Hol på Inderøya» av Bente Magnus fra 2014, kommer nettopp bronsespenner fra Hol inn under lupen sammen med andre gjenstander som ble avdekket i kvinnegraver fra *Krosshaug* og *Inderøya*. Denne forfatteren trekker imidlertid fram en annen funnparallell i sin beskrivelse av hestene på bronsespenner, nemlig en gullmedaljongsetterligning fra Vika på Inderøy. Medaljongene var altså større og preget på begge sider, og på denne fremstilles to motiver, hvor den ene siden viser en rytter til hest

(Magnus 2014, s.82). Denne hesten har også en krumbøyd og lutet nakke mens halen henger slapt ned. Hesten er imidlertid fremstilt med fire føtter, og fasongen er slankere enn den vi kjenner hos gullhesten. Funnet av denne germanske gullmedaljongen fra 1953 i Vika (Axboe 1982, s.63), taler for at den stillestående hesten som motiv kanskje var mer utbredt mot slutten av den romerske jernalderen.

Det stillestående og passive uttrykket er altså et gjennomgående karaktertrekk ved de figurative hestene som særlig viser seg hos bronsealderspennene fra den tidlige folkevandringsperioden i Skandinavia (Oma 2001, s.41). Hvis vi skal peke på en eksakt stilart som samsvarer med gullhesten, kan vi imidlertid trekke fram *Nydamstilen* som visstnok kjennetegnes ved stiliserte og naturalistiske dyreformer. Denne stilen betegnes som en av de sentrale forløperne til den *germanske dyrestilen* (Oma 2011, s.154). Overgangen til sistnevnte viser derimot dyrmotiver som settes i bevegelse, og er et gjennomgående trekk hos gullbrakteater.

6. Hestens rolle og symbolske betydning

Det hviler en symbolikk ved hestens opptreden på gullhengesmykket fra Byneset, som om dette dyret hadde en spesiell status for menneskene i folkevandringstiden. Samtidig har hesten hatt en sentral rolle over flere årtusener i Skandinavias forhistorie, siden de første villheststammene vandret inn i det isfrie landskapet under steinalderen og ble jaktet på av de første primitive jeger- og nomader (Oma 2011, s.33). Og hesten var et villdyr, på lik linje med annet vilt og hjortedyr som var ettertraktede næringsressurser for steinaldermennesket. Man vet ikke helt sikkert når den skandinaviske villhesten ble temmet, men de første tegnene etter hesten som rytterdyr stammer fra Østen og det nordlige Kasakhstan fra om lag 3700-3000 f.Kr, hvor steppenomader trolig var de første som bedrev jakt ridende til hest (Oma 2011, s.33).

Hestens rolle her til lands kommer imidlertid igjen til syne i bronsealderens bergkunst, i form av rissede motiver på hellere og bergflater (Oma 2011, s.38) Dette er jordbruksristninger som opptrer i perioden 1800 f.Kr-400 e.Kr (Mandt & Lørdøen 2005, s.13). Disse markørene i terrenget er et imponerende skue som trolig gjenspeiler den tidlige bondekulturens kultus og forståelsesverden. Her i Midt-Norge ved lokaliteten Fordal som ligger i nærheten av det kjente jordbruksristningsfeltet Leirfall i Stjørdal, finner vi nettopp hogde bergbilder av hesten. De er riktignok fremstilt uten rytter, men inngår trolig i en intensjonell symbolverden hvor de er omgitt av karakteristiske spiraler (Mandt & Lørdøen 2005, s.103) Representasjonen av

hesten på bronsealderens bergkunst i Norge markerer kanskje også overgangen fra villdyr til et temmet ridedyr. Fra den samme perioden kjenner vi motiver av ryttere til hest eller som rene trekkdyr fastspent til hestevognen (Oma 2011, s.38).

Gjennom store deler av jernalderen finner vi hesten representert i ulike kontekster fra graver, enten i form av at hesten har blitt ofret og nedlagt sammen med det øvrige gravinnholdet, eller gjennom utsyr og andre symbolske gjenstander som knyttes til den (Oma 2001, s.38). Men denne tilstedeværelsen er relativt beskjeden i den førromerske og romerske jernalderen, og er primært basert på en symbolsk opptreden (Oma 2001, s.39). I de riksete gravene fra denne perioden finner man hesteutstyr som gjenspeiler samspillet mellom rytteren og den tamme hesten. Denne sammenhengen antyder hestens rolle som et sosialt statussymbol forbeholdt det øverste sjiktet i samfunns hierarkiet (Oma 2001, s.39).

Den sjeldne representasjonen av hesten i gravmaterialet står imidlertid i kontrast til den tydelige overgangen som finner sted fra yngre jernalder. I merovingertiden kommer hestens nærvær tydelig fram, ikke bare gjennom symbolske gjenstander, men nå blir også den levende hesten ofret og lagt ned i graven. Dette makabre gravritualet hadde trolig en sterk symbolsk mening bak seg, hvor hesten enten var en gave til den norrøne gudeverdenen eller var ment å skulle slå følge med sin høvding inn dødsriket som en hjelpe-ånd (Oma 2001, s.41) Denne tradisjonen når sitt absolutte høydepunkt i vikingtidens gravskikk, hvor hestens tilstedeværelse blir enda mer synliggjort i de karakteristiske båtgravene (Oma 2001, 39) I motsetning til hesten i graven finnes også intensjonelle ofringer av hesten i myr og våtmark. Dette fenomenet var riktignok mer utbredt i den eldre jernalderen og vedvarer fram til folkevandringstid. Offerfunn fra Danmark, viser at det ofte dreier seg om flere hester som har blitt lagt ned i det samme området og står i kontrast til det individuelle hesteofferet vi gjerne finner i den yngre jernalders gravfunn (Oma 2001, s.40-41).

I folkevandringstidens gravgods er hesten nærmest totalt fraværende selv sammenlignet med de tidligste sporene fra de eldre romertidgravene. Den manglende tilstedeværelsen er et mysterium og gjør det krevende å tolke hestens rolle og funksjon fra denne perioden med bakgrunn i det beskjedne kildetilfanget (Oma 2001, s.39). Vi finner riktignok sjeldne unntak av hesteoffer i gravfunn, som er gjort ved Raknehaugen i Norge (Oma 2011, s.79-81) Samtidig er den også til en viss grad representert gjennom funnet av den tidligere nevnte

bronsespennen prydet med hester fra Hol som tilhørte en kvinnegrav fra folkevandringstid (Magnus 2014, s.71).

Krigerguden Odin er en dominerende skikkelse i den norrøne mytologien og var et gjentagende motiv på de germanske gullbrakteatene fra folkevandringstiden (Wiker 2000, s.29). Odin ble også fremstilt ridende på sin helt særegne hest, *Sleipner*. Utstyrt med åtte bein var *Sleipner* gjerne assosiert som et forbilde og symbol over hestens rå muskelkraft og formidable evne til å ta seg fram i terrenget (Oma 2015, s.195) Disse evnene var høyt verdsatt i jernalderen, og bygger på en tolkning av at de sterkeste og mest vitale hestene ble sett på som et velegnet gravoffer. Dette antyder at hestekappløp var en rituell aktivitet knyttet til selve gravskikken, med den hensikt å avgjøre hvilken hest som skulle ofres (Oma 2015, s.195).

6.1 Skadene

I artikkelen: *Det heldige funns mørke tvilling - Om «Gullhesten fra Byneset» og et smertefullt tap i 1967* fra det arkeologiske tidsskriftet *Spor*, påpeker forfatter og professor i arkeologi Hein Bjerck at hempen til gullhesten viser tydelige tegn på en skade. Hempen er ødelagt, og henger kun fast på den ene siden av hesteryggen. Loddingen har løsnet der den skulle vært fast på motsatt side og denne delen av hempa er vridd og bøyd ut av sin naturlige posisjon (Bjerck 2021, s.23). Den har dessuten et merkbart hakk på sin venstre del, som sees som en bulk på en av de karakteristiske vulstene til hempen. Tegnene fra den nevnte skaden, kan ifølge Bjerck trolig ha oppstått i samtiden da gullhesten sist var sett for om lag 1500 år siden. Skaden bærer preg av en intensjonell karakter, og det er vanskelig å forestille seg andre naturlige årsaker, enn at noen bevisst har røsket tak i hempen. Dette hengesmykke av gull har muligens vært en kjær praktgjenstand for den eller de som eide den, og kanskje har den ved et uhell hekket seg fast i noe og falt på marken. Bulken på den venstre siden, og den voldsomme vridningen kan i teorien også være et tegn på bruk av rå fysisk makt. Hvor noe alvorlig har tilstøtt eieren, der gullhesten ble røsket ut fra halskjede den en gang var hekket på etter et basketak.

På en annen side er landbruksaktiviteten i området en forstyrrende faktor, som gjennom flere generasjoner har bearbeidet dette åkerlandet. Bruken av jorden har i nyere tid vekslet mellom ulike formål fra dyrking av poteter, gress til dyrefor og kornproduksjon (Kristoffer Hove,

personlig kommunikasjon, 10.april 2022) Jordbruksaktivitet i forbindelse med våronn og innhøsting utgjør et visst skadepotensialet rettet mot løse kulturminner som ligger øverst i pløyelaget (Fredriksen 2019, s.68) Hengesmykket har tydelige skrapemerker på begge sider, som kan skyldes en kombinasjon av landbruksaktivitet og naturlig slitasje som følge av miljøet den har oppholdt seg i (se figur 4). Men at skjæret på ploegen skulle kunne skade hempen på et lite hengesmykke, som dessuten veier bare et gram, virker ganske usannsynlig. Pløying og annen jordbruksaktivitet vil trolig bare flytte på og skyve vekk en så lett og liten gjenstand.

Figur 4: Et hengesmykke av gull (T26835). Foto: Åge Hojem. NTNU Vitenskapsmuseet.

Hos nedlagte skatter som tilhører en depotsammenheng, ser man ofte at gjenstander har skader av et intensjonelt preg (Ringstad 2015, s.159) Samtidig blir det for vagt å feste hengesmykkets skade til en slik forklaring, når denne gjenstanden er et pløyelagsfunn.

6.2 Oppsummering

Gjennom analysen av gullfunnet fra Hove på Byneset har oppgaven forsøkt å gjøre en tolkning av flere relevante karaktertrekk som knytter seg til denne gjenstanden. Funnene forteller oss at dette hengesmykket står i en nær forbindelse til både romerske gullmedaljonger, germanske medaljongetterlikninger og brakteater. Alle disse gullmyntene var hengesmykker og strekker seg over et lengre tidsrom mellom 300 e.Kr til 575 e.Kr (Axboe 2007, s.93) Den stilistisk utformede og passive hesten opptre i en kort periode i den innledende fasen av folkevandringstiden og står i kontrast til den senere *germanske dyrestilen*

og de bevegelige dyremotivene som kjennetegner gullbrakteatene (Oma 2011, s.150-155). Gullhestens beskjedne størrelse på en knapp cm minner likevel mer om de mindre brakteat hengesmykkene (Axboe 2007, s.9) Det ettertraktede gull materialet fremstår samtidig som en åpenbar fellesnevner og gullstrømmen til Skandinavia nådde sitt høydepunkt i forbindelse med urolighetene nede på det europeiske kontinentet og oppløsningen av det Vest-Romerske riket 476 e.Kr (Jørgensen & Petersen 1998, s.180). Samtidig har gullet fra Romerriket tjent som en sterk inspirasjonskilde (Axboe 2007, s.67) i forhold til videreføringen av den romerske ikonografien hos de germanske medaljongetterlikningene, før motivene på de senere brakteatene i større grad ble preget av norrøne forbilder (Jørgensen & Petersen 1998, s.237).

Gudme ved øya Fyn i Danmark var et dominerende germansk maktsenter i Sør-Skandinavia og stikker seg fram som et betydningsfullt handelssted allerede fra 200 e.Kr og frem til inngangen av 600-tallet (Hedeager 2011, s.152-153). Denne sentralplassen hadde nære forbindelser til Romerriket og er ansett som et mulig opphavssted av både medaljongetterlikninger og den senere brakteatproduksjonen (Axboe 2007, s.56) Dette møtepunktet av ulike impulser i Sør-Skandinavia er verdt å nevne i forhold til Gullhestens mulige opprinnelse. Funnparallellen i Gallehus-hornene antyder også en forbindelse her, ettersom disse trolig var produsert i Schleswig Holstein (Jørgensen & Petersen 1998, s.183-184), som har en overkommelig avstand til Fyn og sentralplassen Gudme. Samtidig skal det understrekes at produksjon av gullbrakteater var utbredt i Skandinavia og at disse hengesmykkene også ble produsert i Norge. I flere tilfeller viser det seg også at brakteatfunn har en nær opprinnelse til sitt lokale område (Axboe 2007, s.91).

6.3 Avslutning

Hengesmykket av gull formet som hest er et unikt og enestående funn, og en sjelden skatt som med sin sammensetning av materiale, utforming, stil, alder, tilstand og størrelse er den eneste vi kjenner til av sitt slag (T26835, NTNU Vitenskapsmuseet). Materialet den er laget av har en åpenbar parallell til andre gullfunn som representerer folkevandringstidens kildetilfang og står i nær forbindelse med gullstrømmen fra Romerriket (Jørgensen & Petersen 1998, s.180). Det stillestående uttrykket ved hestefigurens utforming er et fremtredende uttrykk, men også et argument for en stilmessig alder som peker mot tidlig folkevandringstid. Selv om gjenstanden stammer fra en pløyelagskontekst og er et detektorfunn fra 2015, inngår den likevel i en mangfoldig kulturhistorisk sammenheng som knytter seg til Byneset og funnstedet ved gården Hove.

Litteratur

Axboe, M. (2007). Brakteatstudier. Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskap. København. (s.9-111)

Axboe, M (1982). The Scandinavian Gold Bracteates. Studies on their manufacture and regional variations. With a supplement to the catalogue of Mogens B. Mackprang. Acta Archaeologica. Copenhagen. (s.31-38, s.63)

Bjerck, Hein B. (2021). Det heldige funns mørke tvilling. Om «Gullhesten fra Byneset» og et smertefullt tap i 1967. *SPOR*. Nr.2-2021. (s.22-27)

Brendalsmo, J. & Eriksson, J.E.G. (2016). Kildegjennomgang Middelalderske Kirkesteder i Sør-Trøndelag Fylke. Riksantikvaren. (s.116)

Fredriksen, C. (2021). Et bitte lite gullfunn fra Byneset. *SPOR*. Nr. 1-2021.(s.32-33)

Fredriksen, C. (2019). Pløyelagsfunn i skjæringspunktet mellom forskningspotensial og forvaltningsprioriteringer: fokus og holdninger i diskusjonen om privat metallsøking i Norge. *Primitive tider*. Oslo. (s. 63-77)

Gansum, T., Jerpåsen, G. B., & Keller, C. (1997). *Arkeologisk landskapsanalyse med visuelle metoder*. Arkeologisk museum i Stavanger. (s.14-15)

Gjessing, G. (1934). Studier i norsk merovingertid: kronologi og oldsaksformer. Klasse 1934. No.2. I kommisjonen hos Jacob Dybwad. Oslo (s.124)

Grønnesby, G. & Ellingsen E.G. (2012). Kaupangen på Steinkjer. I: Grønnesby, G. (red). *Graver i veien. Arkeologiske undersøkelser E6 Steinkjer*. Akademika forlag. Vitark 8. NTNU Vitenskapsmuseet. (s.41-42).

Grønnesby, G. (2019). «...en pludselig og sterk omvæltning»? Eldre jernalder og overgangen til yngre jernalder i Trøndelag. Praksis og overregionale nettverk. Doktorgradsavhandling ved NTNU. Trondheim. (s.180 og 248)

Hagland, J. R., & Sandnes, J. (1994). Frostatingslova. *Det norske samlaget*. Oslo. (s.12, s.18)

Hedeager, L. (2011). Iron Age Myth and Materiality. *An Archaeology of Scandinavia AD 400-1000*. Routledge. (s.212, s.126-127, s.152-153)

Hurcombe, L.M. (2007). *Archaeological Artefacts as Material Culture*. Routledge. (s.194)

Jørgensen, L. & Petersen, P. V. (1998). Guld, magt og tro. Danske skattefund fra Oldtid og middelalder. Nationalmuseet. Thaning og Appel. (s.28-29, s.180-185, s.237)

Krag, C. (2009). *Svein Håkonsson* i *Norsk biografisk leksikon* på snl.no. Hentet 6. april 2022 fra https://nbl.snl.no/Svein_H%C3%A5konsson

Kulturminneloven. (1978). Lov om kulturminner (LOV-1978-06-09-50). Lovdata: [Lov om kulturminner \[kulturminneloven\] - Lovdata](#)

Norgeskart (2022) Kart over Hove på Byneset. Hentet 10. April 2022. Fra Kartverket: [Norgeskart](#)

Langvik, B. (2011). Primærnæringene. Landbrukets betydning for utviklingen av næringslivet på Byneset. I: Rye, K.I., Langvik, B., Opland, J.S. (red.) *Skole og næringsliv på Byneset*. Byneset Bygdebok. Bind VI. Byneset Historielag. (s. 173).

Løvåsen, L. (Regissør) (2015, 27.mai). *Gullets nye hjem*. 2XA Production. Hentet 28.mars 2022. Fra: YouTube: [\(1624\) Gullets nye hjem - YouTube](#)

Magnus, Bente (2014). Kvinnene fra Krosshaug i Klepp og Hol på Inderøya. I: Kristoffersen, E.S, Nitter, M., Pedersen, S.E. (Red.) Et Akropolis på Jæren? *Tinghaugplatået gjennom jernalderen*. AmS-Varia 55. Arkeologisk museum, Universitetet Stavanger. (s.71-85)

Mandt, G. & Lørdøen, T (2005). *Bergkunst: Helleristninger i Noreg*. Det Norske Samlaget. Oslo. (s.13, s.103).

Oma, K. A. (2015). (...) det treet, som ingen veit kvar det av rotom renn.» *Viking*. (s.189-201)

Oma, K.A. (2001). Hesten i jernalderen – i brytningspunktet mellom «seige» strukturar og endring i den materielle kulturen. *Primitive tider*. Oslo. (s.37-47).

Oma, K.A (2011). *Hesten. En magisk følgesvenn i nordisk forhistorie*. (1.utgave) Cappelen Damm. Oslo. (s.23-25, s.38-39, s.150-156).

Ringstad, B. (2015). En gullskatt fra Tornes i Romsdal. *Viking*. (s.141-168)

Rygh, O. (1901). *Norske Gaardnavne: Oplysninger samlede til brug ved Matrikelens Revision:14: Søndre Trondhejms Amt*. (s.52, s.321, s. 328)

Schetelig, H. (1910). *Smaa bronespænder fra Folkevandringstiden*. Separatavtryk fra Oldtiden fra 1910. Dreyers boktrykkeri. Stavanger. (s.90-93)

Schøning, G. (1910). *Reise som giennem en deel af Norge i de aar 1773, 1774, 1775 paa Hans Majestæt Kongens bekostning er giort og beskrevet Trondhjem:2*. Selskabet, 1910-1926. (s.238)

Snorre Sturlason. Olav den helliges saga. *Norges kongesagaer*. Ved A. Holtsmark & D.A. Seip. 1979. Oslo. (s. 228-237)

Stugu, S.O. (2016). Historie i bruk. Det Norske Samlaget. Oslo. (s.70-74).

Wiker, G. (2000). *Gullbrakteatene – i dialog med naturkreftene. Ideologi og endring sett i lys av de skandinaviske brakteatnedleggelsene*. Hovedoppgave i nordisk arkeologi. Universitetet i Oslo. (s.29)

Østmo, E., & Hedeager, L. (red.). (2005). *Norsk arkeologisk leksikon*. Pax Forlag. Oslo. (s.54-55, s.115, s.237)

Litteratur fra databaser

Kulturminnesøk (u.å.). *Hangran nedlagte kirkested/Hangran middelalderske kapell, Kirkested*. Riksantikvaren. Hentet: 26.januar 2022. Fra: [Kart - Kulturminnesøk \(kulturminnesok.no\)](http://kart.kulturminnesok.no)

Kulturminnesøk (u.å.). *Hove, Gravminne*. Riksantikvaren. Hentet 26. januar 2022. Fra: [Kart - Kulturminnesøk \(kulturminnesok.no\)](http://kart.kulturminnesok.no)

Kulturminnesøk (u.å.). *Lundahaugen, Gravfelt*. Riksantikvaren. Hentet: 26. januar 2022. Fra: [Kart - Kulturminnesøk \(kulturminnesok.no\)](http://kart.kulturminnesok.no)

NTNU Vitenskapsmuseet samlinger på nett. (22.oktober 2021). *Fingerring (T26425)*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim. Hentet 28.januar 2022. Fra: [Collections Online: Fingerring from yngre romertid \(ntnu.no\)](http://collections.ntnu.no)

NTNU Vitenskapsmuseet samlinger på nett. (22.oktober 2021). *Knapp (T23217:1)*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim. Hentet 28.januar 2022. Fra: [Collections Online: Knapp from vikingtid \(ntnu.no\)](http://collections.ntnu.no)

NTNU Vitenskapsmuseet samlinger på nett. (22.oktober 2021). *Konisk Spenne (T26641)*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim. Hentet 28. januar 2022. Fra: [Collections Online: Spenne from merovingertid \(ntnu.no\)](http://collections.ntnu.no)

NTNU Vitenskapsmuseet samlinger på nett. (22.oktober 2021). *Spenne (T9826)*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim. Hentet 28.januar 2022. Fra: [Collections Online: Spenne from folkevandringstid \(ntnu.no\)](http://collections.ntnu.no)

Unimusportalen. (u.å.). *Hengesmykke av gull. (T26835)*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim. Hentet 28. januar 2022. Fra: [web_hent_pdf.php \(unimus.no\)](http://web_hent_pdf.php(unimus.no))

Unimusportalen. (u.å.). *Knapp av sølv. (T26869)*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim. Hentet 28.januar 2022. Fra: [web_hent_pdf.php \(unimus.no\)](http://web_hent_pdf.php(unimus.no))

Unimusportalen. (u.å.) *Spinnehjul av kleberstein*. (T16748). NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim. Hentet fra: [Universitetsmuseenes arkeologiske gjenstandssamlinger \(unimus.no\)](http://unimus.no)

Upubliserte kilder fra arkiv og databaser

Aasvang, T & Hagland J.R. (2006). Til nytt om runer: Nyfunn 2006. Spinnehjul av kleberstein (T16748:a) fra Øvre Hove. (Rapport 032545) fra *Topografisk arkiv*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim.

Rygh, Karl (1918). Byneset. Hove, gårdsnr 250. (Rapport 022532) fra *Topografisk arkiv*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim.

Sample: T26835. Hengesmykke av gull. Prøveresultat metallanalyse. Hentet fra *MUSITs gjenstandsdatabase*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim.

Sample: T26425. Fingerring av gull. Prøveresultat metallanalyse. Hentet fra *MUSITs gjenstandsdatabase*. NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim.

Figurer

Figur 1: Kartet viser registrerte løsfunn fra Hove og Hangran. Gjenstanden: Hengesmykke av gull (T26835) er markert i rødt. Kartverket. Hentet fra: NTNUs Vitenskapelige samlinger på nett. [Collections Online: Search result\(s\) for anything \(ntnu.no\)](#)

Figur 2: Et hengesmykke av gull (T26835). Foto: Åge Hojem. NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 3: Spenne (T9826) Foto: Kari Dahl. NTNU Vitenskapsmuseet. Hentet fra: NTNUs Vitenskapelige samlinger på nett. [Collections Online: Spenne from folkevandringstid \(ntnu.no\)](#)

Figur 4: Et hengesmykke av gull (T26835). Foto: Åge Hojem. NTNU Vitenskapsmuseet.

Tabell 1: Sample: T26835.fra: MUSITs gjenstandsdatabase. NTNU vitenskapsmuseet, Trondheim.

